

STORTINGET

Innst. 305 S

(2023–2024)

Innstilling til Stortinget
fra kontroll- og konstitusjonskomiteen

Dokument 12:33 (2019–2020)

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Grunnlovsforslag fra Solveig Schytz, Trine Skei Grande og Carl-Erik Grimstad om endring i § 100 (legge inn ordet «religion» i bestemmelsen)

Til Stortinget

Sammendrag

Grunnlovsforslag 33 er fremsatt av Solveig Schytz, Trine Skei Grande og Carl-Erik Grimstad og gjelder endring i § 100 ved å legge ordet «religion» inn i bestemmelsen.

Forslagsstillerne viser til at balansen mellom ytringsfrihet og krenkelser av personers integritet alltid vil være et tema for debatt. Ulike personer og samfunnsinteresser kan ha forskjellige interesser og vurderinger, alt etter den enkelte sak og situasjon.

For et demokratisk samfunn er det av avgjørende betydning at ytringsfriheten er reell, og at maktpolitiske hensyn ikke kan brukes for å kvele fri debatt. Det er derfor viktig med et sterkt juridisk vern av ytringsfriheten. Hvordan ytringsfriheten skal balanseres mot respekt for integritet og tro i det daglige og i de enkelte tilfeller, bør være et spørsmål om samfunnets debattklima, takt og tone og ikke reguleres gjennom lovgivning.

Etter forslagsstillerne syn er det viktig at tro og livssyn kan diskuteres i det offentlige rom, og at samfunnet har stor grad av toleranse både for religiøse ytringer og for kritikk av religion. Alle har krav på respekt for sin overbevisning, men ingen personer eller overbevisninger kan påberope seg rett til å være fritatt for kritikk.

Norsk rett må legge ytringsfriheten til grunn som en viktigere verdi enn retten til ikke å bli krenket for sin tro.

Det kan hevdes at dagens § 100 også sikrer dette, ved at religion kan defineres under «hvilken som helst annen gjenstand». Etter forslagsstillerne syn er det imidlertid slik at religion er i en annen stilling enn mye annet – særpreget ved troens karakter, dens store personlige betydning for mange mennesker og dens evne til å bevege. Det er derfor viktig å tydeliggjøre at ytringsfriheten også omfatter retten til religionskritikk.

Under henvisning til dette fremmes forslaget om å legge til ordet «religion» i Grunnloven § 100 tredje ledd første punktum.

Forslaget er tidligere fremsatt som grunnlovsforslag, jf. Dokument 12:15 (2011–2012) og Innst. 185 S (2013–2014). Forslaget ble behandlet i Stortinget 13. mai 2014, men oppnådde ikke det tilstrekkelige grunnlovsmessige flertall.

Forslagsstillerne fremmer følgende forslag:

«§ 100 tredje ledd første punktum skal lyde:

Frimodige ytringer om statsstyringen, religion og et hvilket som helst annet emne er tillatt for enhver.

–

Alle har rett til å ytre seg frimodig om statsstyringa, religion og kva anna emne som helst.»

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kari Henriksen, Frode Jacobsen og Kirsti Leirtrø, fra Høyre, lederen Peter Frølich og Svein Harberg, fra Senterpar-

tiet, Nils T. Bjørke, fra Fremskrittspartiet, Carl I. Hagen, fra Sosialistisk Venstreparti, Audun Lysbakken, fra Rødt, Seher Aydar, fra Venstre, Grunde Almeland, og fra Miljøpartiet De Grønne, Lan Marie Nguyen Berg, viser til at forslagsstillerne ønsker å legge inn ordet «religion» i § 100 tredje ledd første punktum, som i dag sier at det er tillatt for enhver å ytre seg frimodig om statsstyrelsen og hvilket som helst annet emne. Paragrafen omtales som ytringsfrihetsparagrafen, og den anses som grunnleggende for demokratiet, i likhet med for eksempel likhet for loven. Ytringsfrihet er helt nødvendig i et velfungerende demokrati. Den sikrer at vi har tilgang på fri informasjon, som er nødvendig for konstruktive debatter i samfunnet. På den måten får vi våre holdninger og meninger utfordret. Det legges få begrensninger på ytringsfriheten.

Grunnlovens bestemmelse om ytringsfrihet har tradisjonelt sett blitt tolket slik at også ytringer om religion er omfattet, da de anses å være ytringer om «hvilken som helst annen gjenstand». I tidligere behandling av lignende grunnlovsforslag, slik som Innst. 185 S (2013–2014), er det tydelig at det er enstemmighet om at dagens bestemmelse allerede sikrer ytringsfrihet også om religion.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne, mener at en aktiv livssynsdebatt er en del av et åpent og demokratisk samfunn, og at en slik debatt forutsetter et sterkt vern av ytringsfriheten, både for kritikk og forsvar av ulike livssyn. Flertallet mener dette ivaretas i gjeldende lovtekst slik den står.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne minner samtidig om § 185 i straffeloven, som ikke bare er rettet mot diskriminerende eller hatefulle ytringer som rammer personer med en annen hudfarge, etnisitet eller nasjonal opprinnelse, seksuell orientering, kjønnsidentitet eller kjønnsuttrykk, eller nedsatt funksjonsevne, men også etablerer forbud mot hatytringer som har sammenheng med religion eller livssyn. Disse medlemmer påpeker at i de tilfeller der mennesker skyves bort fra samfunnsdebatten gjennom trusler, skremsler og trakassering, rammer det deres ytringsfrihet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne, anbefaler at forslaget om endring i § 100 tredje ledd første punktum ikke bifalles.

Komiteens medlem fra Fremskrittspartiet viser til at det i en rekke land de senere år har blitt gjennomført innskrenkninger i ytringsfriheten, og i den tilgrensende retten til forsamling og demonstrasjon. En rapport fra Civicus i 2024 viser at ytringsfriheten for samlingsfriheten og organisasjonsfriheten er under press i 118 av verdens 198 land. Kun 2 pst. av verdens befolkning lever i land der innbyggerne helt fritt kan protestere og si hva de mener. I 2019 var dette tallet 3 pst. Et av argumentene som brukes for å begrense ytringsfriheten, er at man hindrer krenking av andres religion.

Dette medlem viser til at det både i Danmark og Sverige har blitt gjeninnført blasfemilignende paragrafer, og at Kristelig Folkepartis Ungdom har diskutert gjeninnføring av blasfemiparagraf i Norge. New York Times sluttet å trykke karikaturer i 2019. I Frankrike har både Charlie Hebdo-redaksjonen og enkeltlærere, slik som Samuel Paty, blitt utsatt for drap eller drapsforsøk. I Belgia ble en lærer suspendert for å vise religionskritiske karikaturer. Dette medlem viser til at det også i Norge er stemmer som tar til orde for at religionskritikk er blasfemi og derfor ikke burde være beskyttet av ytringsfriheten. I en demonstrasjon i Oslo ble det båret paroler med «Ytringsfrihet er ikke å krenke andre religioner!».

Dette medlem merker seg at ytringsfrihet om religion er under press i mange land, også i Norge.

Dette medlem mener derfor at det kan være hensiktsmessig å ta inn ordet «religion» i Grunnloven § 100, ikke for å endre dagens forståelse eller rettspraksis, men for å slå fast at ytringsfriheten står fast.

På denne bakgrunn foreslås det at forslaget bifalles, slik at § 100 tredje ledd første punktum skal lyde:

«Frimodige ytringer om statsstyrelsen, religion og et hvilket som helst annet emne er tillatt for enhver.

–

Alle har rett til å ytre seg frimodig om statsstyrelsen, religion og kva anna emne som helst.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Forslag 1

Dokument 12:33 (2019–2020) – Grunnlovsforslag fra Solveig Schytz, Trine Skei Grande og Carl-Erik Grimstad om endring i § 100 (legge inn ordet «religion» i bestemmelsen) – bifalles.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av medlemmene i komiteen fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til grunnlovsforslaget og råar Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 12:33 (2019–2020) – Grunnlovsforslag fra Solveig Schytz, Trine Skei Grande og Carl-Erik Grimstad om endring i § 100 (legge inn ordet «religion» i bestemmelsen) – bifalles ikke.

Oslo, i kontroll- og konstitusjonskomiteen, den 7. mai 2024

Peter Frølich

leder

Carl I. Hagen

ordfører

